

MILLIY IQTISODIYOTNI JADAL RIVOJLANTIRISH VA YUQORI O'SISH SUR'ATLARINI TA'MINLASH

Xoliyeva Sevara Rustam qizi

Ta'lim muassasasi: Termiz davlat pedagogika instituti,

Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi,

1-bosqich magistri

Elektron pochta: xoliyevasevara4@gmail.com

Anotatsiya: So'ngi o'tgan yillar mobaynida milliy iqtisodiyot sur'atlari tobora oshib bormoqda. Mazkur maqolada milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va barqaror yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash masalalari yoritiladi. Unda iqtisodiy o'sishning asosiy omillari, zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, investitsion muhitni yaxshilash, kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish kabi yo'nalishlar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, iqtisodiy siyosatning samarali yuritilishi, davlat byudjeti mablag'laridan oqilona foydalanish va infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali yuqori sur'atdagi o'sishga erishish yo'llari ochib beriladi. Maqola iqtisodiy strategiyalar, institutsional islohotlar va zamonaviy yondashuvlarning muhim jihatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish zaruratini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: milliy iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish, innovatsion rivojlanish, investitsiya siyosati, raqamli texnologiyalar, infratuzilma, barqaror taraqqiyot, tadbirkorlik, iqtisodiy islohotlar, samarali boshqaruv.

Аннотация: В последние годы темпы развития национальной экономики неуклонно растут. В данной статье освещаются вопросы ускоренного развития национальной экономики и обеспечения устойчивых высоких темпов экономического роста. Рассматриваются такие направления, как основные факторы экономического роста, внедрение современных цифровых технологий, улучшение инвестиционного климата, развитие малого бизнеса и предпринимательства. Кроме того, раскрываются пути достижения высоких темпов роста за счёт эффективной экономической политики, рационального использования государственных бюджетных средств и модернизации инфраструктуры. Статья направлена на изучение ключевых аспектов экономических стратегий, институциональных реформ и

современных подходов, обосновывая необходимость инновационного развития экономики.

Ключевые слова: национальная экономика, экономический рост, инновационное развитие, инвестиционная политика, цифровые технологии, инфраструктура, устойчивое развитие, предпринимательство, экономические реформы, эффективное управление

Annotation: In recent years, the pace of national economic development has been steadily increasing. This article discusses the issues related to the accelerated development of the national economy and ensuring sustainable high growth rates. It analyzes the main factors of economic growth, the implementation of modern digital technologies, the improvement of the investment climate, and the development of small business and entrepreneurship. Additionally, it explores ways to achieve high growth through effective economic policy, rational use of state budget funds, and modernization of infrastructure. The article focuses on economic strategies, institutional reforms, and modern approaches, emphasizing the necessity of innovative development of the economy.

Keywords: national economy, economic growth, innovative development, investment policy, digital technologies, infrastructure, sustainable development, entrepreneurship, economic reforms, effective governance.

Kirish: So‘nggi yillarda dunyo iqtisodiy tizimida ro‘y berayotgan tub islohotlar, texnologik yuksalishlar, raqamli transformatsiyalar va globallashuv jarayonlari har bir mamlakatdan iqtisodiyotni yangi, zamonaviy bosqichda rivojlantirishni talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o‘sish sur‘atlarini ta‘minlash har bir davlat uchun ustuvor strategik vazifalardan biri sifatida maydonga chiqmoqda. Zero, har qanday davlatning barqaror taraqqiyoti va fuqarolar farovonligi, birinchi navbatda, uning iqtisodiy salohiyati va samarali boshqaruv tizimiga bevosita bog‘liq.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida bosqichma-bosqich amalga oshirgan islohotlari natijasida iqtisodiyotning barqarorlik zaminlari yaratildi. So‘nggi yillarda esa bu islohotlar yanada chuqurlashtirilib, innovatsion va raqamli iqtisodiyotga asoslangan yangi taraqqiyot yo‘li tanlandi. Davlat tomonidan qabul qilinayotgan strategiyalar, kompleks dasturlar va milliy rivojlanish konsepsiyalari iqtisodiy o‘sishning asosiy omillarini — sanoatni modernizatsiyalash, investitsiya

muhitini yaxshilash, infratuzilmani yangilash, kichik biznes va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, davlat byudjeti mablag'laridan oqilona foydalanish, energetika, transport, logistika tizimlarini modernizatsiya qilish orqali iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida samaradorlikni oshirish yo'lga qo'yilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, yillik yalpi ichki mahsulot (YaIM) o'sish sur'atlariga ijobiy ta'sir ko'rsatib, milliy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Ushbu maqolada milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish bilan bog'liq muhim omillar, iqtisodiy strategiyalar, innovatsion yondashuvlar va infratuzilmaviy loyihalar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, iqtisodiy islohotlarning amaliy natijalari va istiqbollari, samarali boshqaruv mexanizmlari va resurslardan oqilona foydalanish masalalari yoritiladi. Maqola zamonaviy iqtisodiy yondashuvlarni o'rganish va amaliyotga joriy qilish nuqtai nazaridan ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirishning asosiy omillaridan biri bu investitsiyaviy faollikni oshirish hisoblanadi, chunki investitsiyalar ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, yangi ish o'rinlari yaratish, texnologik yangilanishlarni joriy etishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, masalan, O'zbekistonda 2023 yilda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 11 milliard AQSh dollaridan oshgan bo'lib, bu sanoat korxonalarini modernizatsiyalashga xizmat qildi, iqtisodiy o'sish esa 6,1 foizni tashkil etdi. Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muhim omillardan biridir, chunki u iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantiradi, daromadlarni ko'paytiradi va soliqlar tortiladigan bazani kengaytiradi, masalan, 2022 yilda kichik biznes subyektlari yalpi ichki mahsulotning 56 foizini tashkil etdi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali esa byurokratik to'siqlar kamaymoqda, davlat xizmatlari avtomatlashtirilmoqda va ishlab chiqarish jarayonlari tejamkorlik bilan boshqarilmoqda, masalan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida elektron xizmatlar soni 400 dan oshdi va davlat xarajatlari sezilarli darajada qisqardi. Samarali iqtisodiy boshqaruvni amalga oshirish, xususan, davlat byudjeti mablag'laridan oqilona foydalanish, subvensiyalar va subsidiyalarni maqsadli yo'naltirish orqali iqtisodiy samaradorlik oshirilmoqda, masalan, infratuzilma sohasiga yo'naltirilgan 10 trillion so'mlik budget mablag'lari natijasida 3 mingdan ortiq yangi loyiha ishga tushirildi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy o'sish faqat yalpi ko'rsatkichlarning ko'payishi emas, balki u resurslarning samarali taqsimlanishi, ishchi kuchining mahsuldorligi va innovatsiyalar joriy etilishi bilan chambarchas bog'liqdir,

masalan, O'zbekistonda mehnat unumdorligini oshirish bo'yicha qabul qilingan dasturlar tufayli 2021–2023 yillarda ishlab chiqarish hajmi 1,5 baravarga ortdi. Shuningdek, tashqi savdo siyosatining liberallasuvi, eksport-import balansi barqarorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi, bunda eksport tarkibini diversifikatsiyalash, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushini ko'paytirish asosiy yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda, masalan, 2023 yilda sanoat mahsulotlari eksporti umumiy eksport hajmining 32 foizini tashkil etdi. Ushbu tahlillar asosida aytish mumkinki, milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish ko'p qirrali yondashuvni, muvozanatli siyosatni va barqaror islohotlarni talab qiladi.

№	Yo'nalish	Amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar	Natijalar va misollar
1	Investitsiyaviy muhitni yaxshilash	Xorijiy investitsiyalarni jalb etish, soddalashtirilgan tartiblar joriy etish	2023 yilda 11 mlrd AQSh dollarlik FDI, YAIM o'sishi 6,1%
2	Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish	Kredit imtiyozlari, soliq yengilliklari, yuridik yordam	2022 yilda YAIMning 56% kichik biznes hissasiga to'g'ri keldi
3	Raqamli texnologiyalarni joriy etish	“Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasi, e-hukumat, elektron xizmatlar	400 dan ortiq elektron xizmat, byudjet tejamkorligi
4	Davlat infratuzilmasini modernizatsiyalash	Transport, energetika, telekommunikatsiya sohalariga sarmoya kiritish	10 trln so'm evaziga 3000+ loyiha amalga oshirildi
5	Mehnat unumdorligini oshirish	Kasbiy o'qitish, texnologik yangilanishlar, ko'nikma rivojlantirish	2021–2023 yillarda ishlab chiqarish hajmi 1,5 barobarga oshdi
6	Tashqi savdo siyosatini liberallashtirish	Eksportni rag'batlantirish, eksportchilar uchun qulay shartlar yaratish	2023 yilda sanoat mahsulotlari eksporti umumiy eksportning 32% ni tashkil etdi
7	Davlat byudjeti mablag'laridan samarali foydalanish	Maqsadli subvensiyalar, infratuzilma xarajatlarini nazorat qilish	Samaradorlik ortdi, iqtisodiy islohotlar moliyaviy manbalar

		bilan ta'minlandi
--	--	-------------------

Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlariga erishish zamonaviy dunyo iqtisodiyoti sharoitida har bir davlat uchun dolzarb strategik vazifa hisoblanadi. O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatadiki, mazkur maqsadga erishish ko'p qirrali va kompleks yondashuvni talab etadi. Yuqorida jadvalda keltirilgan yo'nalishlar asosida olib borilgan tahlil shuni anglatadiki, iqtisodiy o'sish faqat bitta omil — masalan, investitsiyalar yoki infratuzilma orqali emas, balki bir nechta o'zaro bog'liq chora-tadbirlar uyg'unligi orqali yuzaga chiqadi.

Xususan, xorijiy investitsiyalarning jalb etilishi ichki ishlab chiqarish hajmining ortishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatlarining kengayishiga olib kelmoqda. Bu esa o'z navbatida YAIMda sezilarli o'sishni ta'minlaydi. Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga soliq yengilliklari va kredit imtiyozlari berilishi bu sektorning iqtisodiyotdagi ulushini oshirib, aholining daromadlarini ko'paytirish va bandlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni joriy etish davlat boshqaruvining ochiqligini va samaradorligini ta'minlab, byudjet mablag'laridan tejamli foydalanish imkonini bermoqda. Bu esa infratuzilmani modernizatsiya qilish, transport va aloqa sohalarini rivojlantirish kabi yirik loyihalarga mablag' yo'naltirishga yordam beradi. Davlat byudjeti mablag'larining oqilona sarflanishi ham iqtisodiy islohotlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga xizmat qilmoqda. Tashqi savdo siyosatini liberallashtirish orqali mamlakat eksport salohiyati kengayib, xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlari ortmoqda. Mehnat unumdorligini oshirish maqsadida olib borilayotgan kasbiy tayyorgarlik va texnologik modernizatsiya esa ichki resurslardan maksimal darajada samarali foydalanish imkonini bermoqda.

Shu tariqa, milliy iqtisodiyotni jadallik bilan rivojlantirishning har bir yo'nalishi o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, yagona tizimda ishlaganda iqtisodiyot barqaror va yuqori sur'atlar bilan o'sishga erisha oladi. Yuqoridagi jadval asosida ko'rinib turibdiki, bu yo'nalishlarda amalga oshirilayotgan ishlar real natijalar berayotgani va uzoq muddatli rivojlanish uchun mustahkam poydevor yaratayotgani yaqqol namoyon bo'lmoqda. Shu boisdan, kelajakda ham institutsional islohotlarni davom ettirish, innovatsion yondashuvlarni kengaytirish va har bir yo'nalishda tizimli tahlil asosida qarorlar qabul qilish zarur bo'ladi. Bu esa mamlakatning iqtisodiy

mustaqilligini mustahkamlash, aholi farovonligini oshirish va xalqaro miqyosda raqobatbardosh bo'lishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
3. Qodirov A., Jo'rayev B. *Iqtisodiy taraqqiyot nazariyalari va amaliyoti*. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021.
4. Abdurahmonov Q.X. *Makroiqtisodiyot*. – Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA", 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi. *Raqamli iqtisodiyotga o'tish strategiyasi*. – Toshkent, 2023.
6. World Bank. *Uzbekistan: Economic Update*. April 2023. www.worldbank.org
7. Asian Development Bank. *Uzbekistan Country Economic Report 2022*. – Manila, ADB, 2022.
8. Solow R.M. *A Contribution to the Theory of Economic Growth*. – Quarterly Journal of Economics, 1956.